

PEILING NAAR DE BEROEPSACTIVITEITEN EN DE KWALITEIT VAN DE DIERGEENEESKUNDIGE OPLEIDING BIJ RECENT AFGESTUDEERDE DIERENARTSEN AAN DE HAND VAN EEN ENQUÊTE

J. Dewulf¹, P. Simoens², P. Deprez³, A. de Kruif⁴

¹ Secretaris van de Opleidingscommissie van de Faculteit Diergeneeskunde.

Vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde, Afdeling voor Veterinaire Epidemiologie,
Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Gent, Salisburylaan 133, B-9820 Merelbeke,

² Voorzitter van de Opleidingscommissie van de Faculteit Diergeneeskunde. Vakgroep Morfologie,
Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Gent, Salisburylaan 133, B-9820 Merelbeke

³ Onderwijsdirecteur van de Faculteit Diergeneeskunde. Vakgroep Interne Geneeskunde
en Klinische Biologie van de Grote Huisdieren,

Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Gent, Salisburylaan 133, B-9820 Merelbeke

⁴ Decaan van de Faculteit Diergeneeskunde. Vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde,
Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Gent, Salisburylaan 133, B-9820 Merelbeke
Jeroen.dewulf@UGent.be

SAMENVATTING

In het voorjaar van 2005 werden alle dierenartsen die in de laatste drie jaar waren afgestudeerd in Gent (n=557) gevraagd om deel te nemen aan een enquête waarin gepeild werd naar hun huidige werksituatie en naar hun evaluatie van de genoten opleiding in de diergeneeskunde. Eenenzeventig procent (n=397) heeft een ingevuld enquêteformulier teruggezonden. Van de respondenten is 38,5% van het mannelijk geslacht en is 61,5% vrouw, 77,3% heeft de Belgische nationaliteit en 22,2% de Nederlandse.

Achtenzeventig procent van de respondenten is actief in de praktijk, 7,5% in het onderzoek, 5,6% in het onderwijs, 2,4% in een controledienst, 1,9% in de farmacie en 4,4% in andere sectoren. Van de praktiserende dierenartsen die de optierichting kleine huisdieren hebben gevolgd, houdt de grote meerderheid zich uitsluitend met kleine huisdieren bezig, terwijl de dierenartsen die de optierichtingen herkauwers of paard hebben gevolgd, zich met veel meer verschillende diersoorten bezighouden. Bij het peilen naar de algemene tevredenheid over hun job blijkt dat 78% van de dierenartsen zeer tevreden tot uiterst tevreden is, 16% is tevreden en slechts 1,5% geeft aan helemaal niet tevreden te zijn.

Uit de evaluatie van de diergeneeskundige opleiding komt naar voren dat de meerderheid van de respondenten het gevoel heeft over meer dan voldoende theoretische kennis te beschikken, terwijl de praktische kennis die tijdens de opleiding werd verworven minder hoog wordt ingeschat. Tevens wordt een reeks vakken, voornamelijk uit de basisopleiding, als te zwaar benadrukt ervaren, terwijl er anderzijds een aantal meer praktische vakken als onvoldoende benadrukt wordt beschouwd.

De informatie omtrent de opleiding werd gebruikt bij de besprekingen van de aan de gang zijnde curriculumhervorming.

INLEIDING

In 2004 werd de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent geëvalueerd door een Europese visitatiecommissie. Dergelijke visitaties worden georganiseerd door de EAEVE (European Association of Establishments for Veterinary Education) en hebben tot doel de opleiding tot dierenarts in de verschillende Europese faculteiten diergeneeskunde te beoordelen. In het verslag

van de visitatiecommissie over de Gentse faculteit werd het onderwijs als zeer goed geëvalueerd en werden geen belangrijke tekortkomingen vermeld. Als gevolg daarvan mag de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent de titel voeren van "goedgekeurd door de EAEVE" en behoort daarmee tot de beste faculteiten van Europa.

Niettemin staande de lovende evaluatie werd er door de visitatiecommissie toch een reeks aandachtspunten geformuleerd waaraan de faculteit in de toekomst moet trachten tegemoet te komen om ook bij een volgende visitatie weer gunstig beoordeeld te worden. Eén van deze punten was dat de faculteit niet op een gestructureerde manier peilt bij de afgestudeerde dierenartsen naar het al dan niet bereiken van de doelstelling van de opleiding. Deze doelstelling luidt als volgt: "het verschaffen van zowel een wetenschappelijke als een professionele opleiding die de noodzakelijke kennis, vaardigheden en houding aanleert die een dierenarts moet toelaten het beroep zelfstandig uit te oefenen in een zich steeds wijzigende maatschappij".

Om tegemoet te komen aan deze opmerking werd het initiatief genomen om een enquête te organiseren bij recent afgestudeerde dierenartsen waarbij werd gepeild naar hun huidige werksituatie en naar hun evaluatie van de genoten opleiding. In dit artikel worden de resultaten van deze enquête beschreven.

DE ENQUÊTE

De enquête werd in het academiejaar 2004-2005 voorbereid door een werkgroep van de opleidingscommissie van de Faculteit Diergeneeskunde. Het voorstel van deze werkgroep werd tweemaal besproken en aangepast door de facultaire opleidingscommissie en vervolgens in mei 2005 goedgekeurd door de faculteitsraad. Alvorens de enquête te versturen werd ze nog getest bij een beperkt aantal recent afgestudeerde dierenartsen om na te gaan of er geen onvolkomenheden of onduidelijkheden aanwezig waren.

De enquête bestond uit 34 vragen opgedeeld in drie grote categorieën: 1) algemene informatie; 2) informatie over de huidige beroepsactiviteiten en 3) informatie omtrent de opleiding. Het geheel besloeg 7 bladzijden. De enquête moest schriftelijk worden ingevuld en kon volledig anoniem worden teruggezonden door middel van een bijgevoegde gefrankeerde antwoordenvolpoe.

DE GEËNQUÊTEERDEN

Alle dierenartsen die in 2002, 2003 of in 2004 afgestudeerd zijn aan de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent werden aangeschreven. Dit waren er in totaal 557. Binnen de voorziene tijd werden er 397 formulieren teruggezonden. Dit komt neer op een antwoordpercentage van 71,3%. Deze hoge antwoordgraad heeft tot gevolg dat de antwoorden in hoge mate representatief zijn voor de volledige populatie van dierenartsen die in de laatste drie jaar zijn afgestudeerd. De teruggezonden formulieren waren evenredig verdeeld over de drie afstudeerjaren.

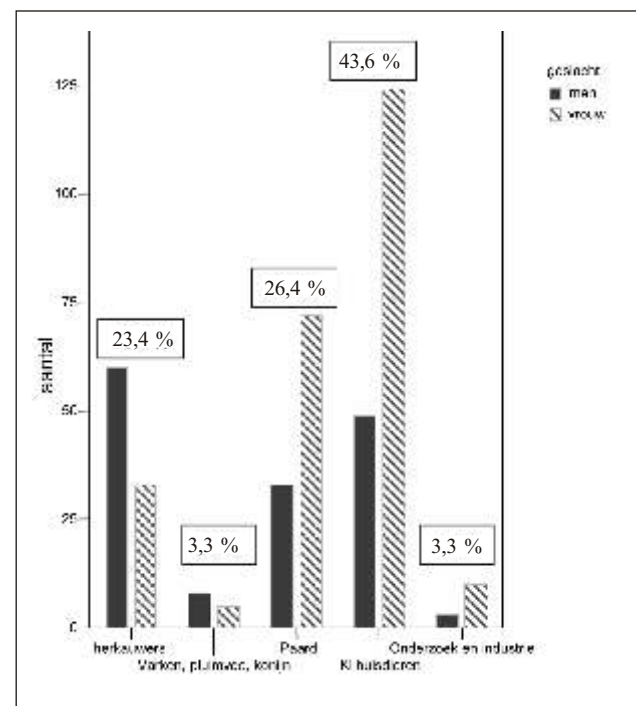
Er werd bewust gekozen voor de dierenartsen die in de laatste drie jaar zijn afgestudeerd. Dit gebeurde enerzijds omdat de opleiding bij deze dierenartsen nog het best in het geheugen ligt en anderzijds omdat deze groep de vorige curriculumhervorming, met de gedeeltelijke diersoortspecifieke differentiatie, volledig doorlopen heeft. Het ligt voor de hand dat deze groep niet noodzakelijk representatief is voor de volledige dierenartsenpopulatie. Hiermee dient dan ook rekening gehouden te worden bij het interpreteren van de resultaten.

Van de respondenten is 38,5% van het mannelijk geslacht en 61,5% is vrouw, 77,3% heeft de Belgische nationaliteit, 22,2% de Nederlandse en 0,5% heeft een andere nationaliteit (1 Duitse, 1 Franse). Zeventig procent heeft de kandidaturen doorlopen aan de Universiteit Gent terwijl 29% dit gedaan heeft aan de Universiteit Antwerpen en 1% aan een andere universiteit.

Alle geënquêteerde dierenartsen hebben een curriculum gevolgd waarbij in het laatste jaar van de opleiding moest gekozen worden tussen één van de volgende vijf optierichtingen:

- herkauwers
- varken, pluimvee en konijn
- paard
- kleine huisdieren
- onderzoek en industrie

De verdeling van de respondenten over deze optierichtingen, opgesplitst volgens hun geslacht, wordt weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1. Verdeling van de respondenten over de verschillende optierichtingen en verder onderverdeeld volgens geslacht.

BEROEPSACTIVITEITEN

Aan de geënquêteerden werd gevraagd welke beroepsactiviteiten zij vervullen (praktijk, onderzoek, onderwijs, controlediensten, farmacie, andere) en gedurende welk gedeelte (%) van hun beroepsactiviteit zij daarmee bezig zijn. Wanneer men enkel kijkt naar de hoofdactiviteit (50% of meer van de tijd) dan blijkt dat 78,2% van de respondenten in de praktijk actief is, 7,5% in het onderzoek, 5,6% in het onderwijs, 2,4% in een controledienst, 1,9% in de farmacie en 4,4% in andere sectoren. De noemer "andere" omvat een brede waaier van activiteiten gaande van student, over administratief bediende tot landbouwer of actief in de horeca. Binnen de groep van de respondenten die hoofdzakelijk praktijk beoefenen, doet 85% dit voltijds en 15% combineert de praktijk met een andere activiteit. In de groepen onderzoek en onderwijs is het percentage dat hier voltijds mee bezig is, beperkt tot respectievelijk 42% en 25%. Met andere woorden, deze dierenartsen combineren veel vaker deze taak met een andere activiteit. Dit kan gemakkelijk verklaard worden door het relatief groot aandeel van respondenten die werken op de Faculteit Diergeneeskunde als assistent of wetenschappelijk onderzoeker en die zeer vaak onderzoek en onderwijs combineren.

Als we nagaan waar alle dierenartsen die in Gent zijn afgestudeerd hun beroep uitoefenen, dan blijkt dat 85% van de Belgische studenten aan de slag is in België, 4% in Nederland, 6% in Frankrijk en 4% in Groot-Brittannië. Van de Nederlandse studenten die afgestudeerd zijn in Gent is 11% actief in België, 74% in Nederland en 7% in Groot-Brittannië. In absolute cijfers komt het erop neer dat van de respondenten er 11 Belgische dierenartsen in Nederland werken, terwijl er 10 in Gent afgestudeerde Nederlandse dierenartsen in België gebleven zijn. Gezien het groot aantal afstuderende dierenartsen en het beperkt aantal plaatsen op de arbeidsmarkt is het te verwachten dat

het aandeel dierenartsen dat in het buitenland gaat werken in de toekomst nog zal toenemen (de Kruijff, 2004).

De dierenartsen die in de praktijk aan de slag zijn, werken in een praktijk waar er gemiddeld 4,2 dierenartsen actief zijn (SD=3,8). In Tabel 1 wordt de verdeling volgens praktijkgrootte weergegeven. Het aandeel van de eenpersoonspraktijk ligt lager dan 20%. Er is dus in vergelijking met vroeger duidelijk een belangrijke reductie van het aantal pasafgestudeerde dierenartsen die nog alleen aan de slag gaan. Het valt te verwachten dat dit aandeel in de toekomst nog verder zal dalen. De eenpersoonspraktijken blijven evenwel een Belgisch fenomeen aangezien blijkt dat 91% van de eenpersoonspraktijken uitgebaat worden door praktijkdierenartsen die in België aan de slag zijn. Relatief gezien worden er 4 maal meer eenpersoonspraktijken uitgebaat door pasafgestudeerde dierenartsen die in België werken dan door gediplomeerden uit Gent die in Nederland een praktijk opstarten.

Ondanks het feit dat een grote meerderheid van de respondenten in groepspraktijken werkt, blijkt dat toch nog meer dan 50% een statuut van zelfstandige heeft. Zesendertig procent geeft aan bediende te zijn en 5% is bursaal. Deze laatste groep betreft uitsluitend dierenartsen die actief zijn op de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent in het kader van een onderzoeksproject of een specialisatieopleiding.

Bij het verder bespreken van de diersoorten waarmee de praktiserende dierenartsen in contact komen, werd een indeling per diersoort gemaakt die overeenkomt met de optierichtingen in het laatste jaar van de studie. De eerste optie betreft de herkauwers, de tweede optie omvat varken, pluimvee en konijn (deze optie wordt hierna verder aangeduid als de "optie varken"), de derde optie is het paard en de vierde optie omvat de kleine huisdieren inclusief de bijzondere dieren.

In de enquête werd gevraagd of de respondenten zouden aangeven hoeveel procent van hun tijd wordt besteed

Tabel 1. Verdeling van het aantal en percentage van de respondenten die praktijk doen in functie van het aantal dierenartsen die actief zijn in de praktijk waar zij aan de slag zijn.

Praktijkgrootte	Aantal	Percentage van het totaal
Eenpersoonspraktijk	63	19,5%
2 tot 4 dierenartsen	159	49,2%
5 tot 9 dierenartsen	79	24,5%
10 tot 19 dierenartsen	17	5,3%
20 of meer dierenartsen	5	1,5%

Tabel 2. Het aantal type dieren waarmee de respondenten in de praktijk in contact komen.

	Minstens 5% van de tijd¹	Minstens 10% van de tijd¹	Minstens 20% van de tijd¹
Maximaal één type dieren	48,5% (162)	58,1% (194)	72,8% (242)
Maximaal twee types dieren	29,6% (99)	27,8% (93)	22,4% (74)
Maximaal drie types dieren	14,7% (49)	11,4% (38)	4,8% (16)
Maximaal vier types dieren	7,2% (24)	2,7% (9)	0% (0)

¹ een type dier wordt meegeteld wanneer de respondent aangeeft dat hij/zij er minstens 5, 10 of 20% van de tijd mee bezig is in zijn of haar praktijk.

aan elk van deze 4 typen dieren. Hun antwoorden worden samengevat in Tabel 2, waarin ook een onderscheid wordt gemaakt al naar gelang het percentage van de tijd dat men aan elke diergroep besteedt. In de eerste kolom wordt een type dieren meegeteld zodra wordt aangegeven dat men er minstens 5% van zijn tijd mee bezig is. In kolom twee wordt een type dieren pas vermeld van zodra men er minstens 10% van de tijd mee bezig is en in kolom drie wordt het pas meegerekend van zodra men er minstens 20% van de tijd mee bezig is.

Uit Tabel 2 blijkt dat veel van de pasafgestudeerde, praktiserende dierenartsen nog steeds in min of meerdere mate met een grote variëteit van type dieren in contact komen, ondanks de specialisatie die zij in het laatste jaar van hun studie hebben gevolgd. Wanneer we echter kijken naar het type dieren waarmee zij hoofdzakelijk in contact komen (minstens 20% van de tijd), dan blijkt dit in de meeste gevallen beperkt te zijn tot één of twee.

Tabel 3 bevat nadere gegevens over de combinatie van diersoorten die worden behandeld in functie van de gevolgde optie in het laatste jaar, en dit enkel voor de typen dieren waarvan wordt aangegeven dat men er minstens 10% van de tijd mee bezig is. Met andere woorden, als een respondent aangeeft dat hij of zij 95% van de tijd kleine huisdieren en exoten behandelt en 5% van de tijd bezig is met paarden, wordt dit weergegeven als iemand die uitsluitend kleine huisdieren behandelt. Wanneer men 80% van de tijd herkauwers behandelt en 20% paarden, wordt dit weergegeven als de combinatie herkauwers + paard.

Uit Tabel 3 blijkt duidelijk dat voornamelijk de grote meerderheid (meer dan 80%) van dierenartsen die afgestudeerd zijn in de optierichting kleine huisdieren zich uitsluitend op de kleine huisdieren toelegt. De dierenartsen die de optierichting herkauwers of paard gevolgd hebben, houden zich daarentegen veel meer met verschillende diersoorten bezig.

Tevens werd gepeild naar het volgen van postuniversitair onderwijs onder de vorm van cursussen of een specialisatieopleiding. Slechts 9% van de pasafgestudeerde dierenartsen geeft aan in de eerste drie jaar na hun afstuderen geen bijscholing te hebben gevolgd. Drieëndertig procent vermeldt één tot tweemaal per jaar op een bijscholingscursus aanwezig te zijn en 58% volgt minstens driemaal per jaar een bijscholingscursus. Naast het frequent bijwonen van bijscholingscursussen zijn er ook nogal wat respondenten (22%) die aangeven dat ze één of andere vorm van specialisatieopleiding volgen. De meest voorkomende zijn: doctoraatsonderzoek (21), een internship (20), cursus vakdierenarts (12) en een residency (7). Daarnaast worden ook nog veel andere specialisatieopleidingen gevolgd zowel in binnen- als buitenland. Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze groep respondenten wellicht enigszins oververtegenwoordigd is in de enquête, aangezien zij vaak nog op de faculteit verblijven en zodoende iets gemakkelijker gecontacteerd kunnen worden en misschien in iets grotere mate hebben deelgenomen aan de enquête. Desalniettemin laat dit alles duidelijk zien dat er na het afstuderen nog aan een verdere opleiding en vervolmaking wordt gewerkt. Dit is in overeenstemming met de reeds frequent geopperde stelling dat het volgen van postuniversitair onderwijs steeds belangrijker wordt (de Kruijff, 2002; Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, 2004).

Tenslotte werd gevraagd in hoeverre men tevreden is over zijn of haar huidige job. Achtenzeventig procent blijkt zeer tevreden tot uiterst tevreden te zijn, 16% is tevreden, 4,5% is matig tevreden en slechts 1,5% geeft aan helemaal niet tevreden te zijn.

Tabel 3. Combinatie van type dieren waarmee pasafgestudeerde dierenartsen in contact komen (in aflopende volgorde van frequentie van voorkomen) in functie van de gevolgde optie in het laatste jaar. Bij het maken van deze tabel werden enkel die diersoorten mee in rekening gebracht waar men minstens 10% van de tijd mee bezig is.

	Optierichting gevolgd in het laatste jaar				Totaal
	Herkauwers	Varken, pluimvee, konijn	Paard	Kleine huisdieren	
Enkel kleine huisdieren	10 12,7% ¹	0 0,0%	14 15,1%	126 82,9%	150 45,2% ²
Kleine huisdieren + paard	0 0,0%	0 0,0%	29 31,2%	6 3,9%	35 10,5%
Kleine huisdieren + herkauwers + paard	16 20,3%	0 0,0%	13 14,0%	0 0,0%	29 8,7%
Enkel paard	0 0,0%	0 0,0%	24 25,8%	0 0,0%	24 7,2%
Herkauwers + paard	13 16,5%	0 0,0%	6 6,5%	0 0,0%	19 5,7%
Kleine huisdieren + herkauwers	14 17,7%	1 12,5%	1 1,1%	2 1,3%	18 5,4%
Kleine huisdieren + varken	1 1,3%	0 0,0%	1 1,1%	15 9,9%	17 5,1%
Kleine huisdieren + herkauwers + paard + varken	5 6,3%	0 0,0%	3 3,2%	1 0,7%	9 2,7%
Enkel varken	2 2,5%	4 50,0%	1 1,1%	1 0,7%	8 2,4%
Enkel herkauwers	7 8,9%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	7 2,1%
Herkauwers + varken + paard	7 8,9%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	7 2,1%
Herkauwers + varken	2 2,5%	2 25,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 1,2%
Kleine huisdieren + herkauwers + varken	2 2,5%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,7%	3 0,9%
Varken + paard	0 0,0%	1 12,5%	1 1,1%	0 0,0%	2 0,6%
Totaal	79	8	93	152	332

¹ percentage van de respondenten die uit de respectievelijke optie komen.

² percentage van het totaal aantal respondenten dat in contact komt met deze combinatie van type dieren.

EVALUATIE VAN DE OPLEIDING

In de Figuren 2, 3 en 4 worden de resultaten samengevat van de evaluatie door de respondenten over de theoretische en praktische kennis die wordt opgedaan gedurende de opleiding en dit zowel binnen als buiten de gekozen optierichting. Telkens werd hierbij gevraagd hoe men het niveau van de theoretische (preklinische, paraklinische en klinische) en praktische kennis heeft ervaren op het moment van het afstuderen.

Uit de resultaten samengevat in de Figuren 2, 3 en 4 blijkt dat de respondenten in de meeste gevallen het gevoel hebben over een voldoende theoretische kennis te beschikken. De praktische kennis daarentegen wordt steeds als iets minder voldoende ervaren.

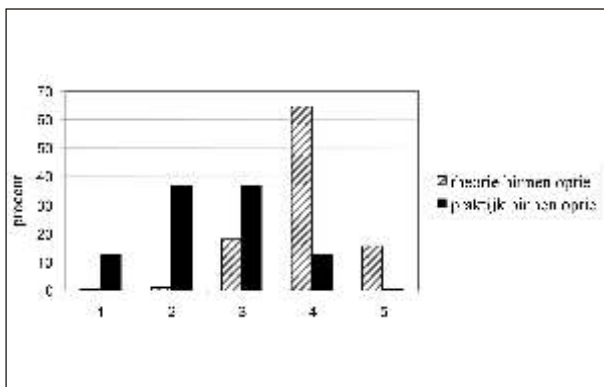
Tevens werd gevraagd om te beoordelen in welke mate ieder opleidingsonderdeel te weinig, voldoende of teveel benadrukt wordt gedurende de opleiding. In Tabellen 4 en 5 wordt telkens de top 10 van de vakken gegeven die volgens de respondenten respectievelijk te veel en te weinig worden benadrukt.

Uit Tabel 4 blijkt dat voornamelijk vakken uit de basisopleiding als te zwaar benadrukt, worden geëvalueerd. Aan deze opmerking is in de onlangs goedgekeurde curriculumhervorming reeds tegemoetgekomen door de basissetwetenschappelijke vakken in het eerste jaar van de

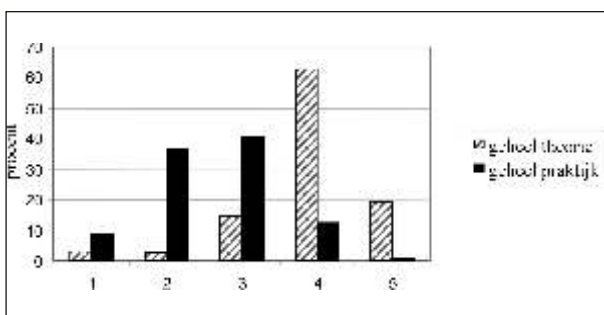
bacheloropleiding te reduceren (in de nieuwe bachelor-master structuur is "bachelor" de nieuwe benaming voor de kandidaturen). Deze maatregel bleek ook noodzakelijk om aldus in het geheel van de opleiding voldoende tijd vrij te kunnen maken voor de masterproef die men op het einde van de studies moet maken.

Ook de scriptie duikt op in die lijst. Toch beschouwt de meerderheid van de respondenten het maken van een scriptie als zinvol tot uiterst zinvol voor de algemene opleiding (Figuur 5). Men is wel meer genuanceerd over de zin van de scriptie voor de latere beroepsuitoefening. Dit laatste is wellicht te verklaren doordat de overgrote meerderheid van de respondenten niet in het wetenschappelijk onderzoek maar in de diergeneeskundige praktijk actief is. Tevens dient opgemerkt te worden dat in het nieuwe curriculumvoorstel, waar er een groter gewicht wordt gegeven aan een masterproef, het theoretisch/wetenschappelijke luik (scriptie stricto sensu) van de scriptie niet wordt uitgebreid maar aangevuld kan worden met klinische besprekingen.

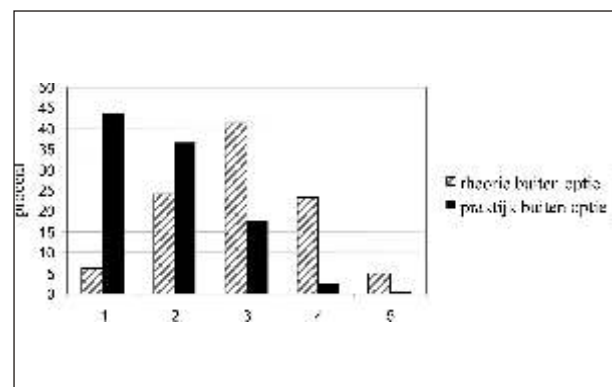
Uit Tabel 5 blijkt dat het voornamelijk de praktische vakken zijn waarvan wordt aangegeven dat zij onvoldoende de nadruk krijgen. Dit is in overeenstemming met de evaluatie van de hoeveelheid theorie en praktijk die men gedurende de opleiding heeft gevolgd (Figuur 4). De helft van de vakken die als te weinig benadrukt wor-

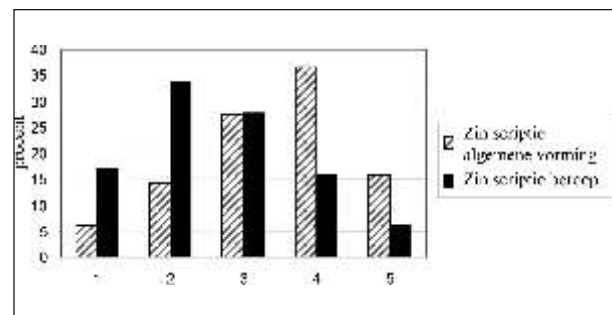
Figuur 2. Evaluatie van het niveau van de opgedane theoretische en praktische kennis binnen de optierichting (1 = ruim onvoldoende, 5 = ruim voldoende).

Figuur 4. Evaluatie van het niveau van de opgedane theoretische en praktische kennis gedurende de volledige opleiding (1 = ruim onvoldoende, 5 = ruim voldoende).

Figuur 3. Evaluatie van het niveau van de opgedane theoretische en praktische kennis buiten de optierichting (1 = ruim onvoldoende, 5 = ruim voldoende).

Figuur 5. Nut van de scriptie voor de beroepsuitoefening en algemene vorming (1 = totaal zinloos, 5 = uiterst zinvol).

Tabel 4. Top 10 van de vakken die als te veel benadrukt werden beoordeeld in de opleiding diergeneeskunde.

Vak	Te weinig	Voldoende	Te veel
Fysica	0,0 %	46,9 %	53,1 %
Economie	12,0 %	43,0 %	45,0 %
Analytische chemie	2,8 %	59,1 %	38,1 %
Organische chemie	0,0 %	62,0 %	38,0 %
Biostatistiek	2,3 %	61,0 %	36,7 %
Algemene chemie	0,0 %	63,7 %	36,3 %
Plantkunde	6,1 %	57,8 %	36,1 %
Scriptie	1,5 %	64,2 %	34,3 %
Veeteelt	1,8 %	64,3 %	33,9 %
Chemische analyse	2,8 %	63,6 %	33,6 %

Tabel 5. Top 10 van de vakken die als te weinig benadrukt werden beoordeeld in de opleiding diergeneeskunde.

Vak	Te weinig	Voldoende	Te veel
Stage bij dierenartsen	83,2 %	16,2 %	0,6 %
Pels- en koudbloeddieren	58,2 %	38,4 %	3,4 %
Medische beeldvorming kleine huisdieren	56,6 %	41,6 %	1,8 %
Buitenpraktijk	52,0 %	44,2 %	3,7 %
Medische beeldvorming grote huisdieren	41,6 %	51,7 %	6,7 %
Heelkunde kleine huisdieren	31,2 %	65,5 %	3,4 %
Inwendige ziekten kleine huisdieren	26,6 %	71,5 %	1,8 %
Ethologie	26,1 %	70,8 %	3 %
Bedrijfsdiergeneeskunde	25,5 %	64,6 %	8,9 %
Verloskunde kleine huisdieren	23,7 %	73,8 %	2,6 %

den ervaren, heeft betrekking op de gezelschapsdieren inclusief de bijzondere diersoorten. Aan die opmerking is reeds tegemoetgekomen door in het nieuwe studieprogramma beduidend meer tijd te voorzien voor deze opleidingsonderdelen. Uit de enquête blijkt tevens dat de grote meerderheid van de respondenten vindt dat er in de opleiding onvoldoende stage voorzien wordt. De vele respondenten (56%) die in het kader van hun optiepakket wel een stage hebben gelopen bij een dierenarts, evalueren

deze stage in de meeste gevallen als bijzonder interessant maar te kort. Hierop aansluitend dient te worden vermeld dat 85% van de respondenten aangeeft in de loop van hun studies op vrijwillige basis meegelopen te hebben met een dierenarts. De frequentie van deze vrijwillige stages varieert van enkele malen per jaar tot wekelijks en gebeurt meestal gedurende verschillende opeenvolgende jaren. Dit betekent dat de meeste studenten zelf hun studies aanvullen met stages die ze lopen op eigen initiatief. In het nieuwe

Tabel 6. Niveau van differentiatie gewenst in de opleiding.

	Respondenten geklasseerd per gevolgde optie					Totaal aantal respondenten
	Herkauwers	Varken, pluimvee, konijn	Paard	Kleine huisdieren	Onderzoek en industrie	
meer differentiatie	23 25,3%	5 41,7%	27 26,5%	117 69,2%	6 46,2%	178 46,0%
gelijk	59 64,8%	6 50,0%	67 65,7%	51 30,2%	7 53,8%	190 49,1%
minder differentiatie	9 9,9%	1 8,3%	8 7,8%	1 0,6%	0 0,0%	19 4,9%

curriculum wordt dit eigen initiatief gehonoreerd in de opleiding, aangezien het voor iedere student verplicht zal zijn om in de loop van het 4de en/of het 5de jaar van de opleiding minstens één week stage te lopen bij zowel een praktijk voor kleine als voor grote huisdieren. Op die manier zal tegemoetgekomen worden aan de opmerking dat er te weinig stage wordt voorzien in de huidige opleiding.

Verder dient opgemerkt te worden dat de overgrote meerderheid van de respondenten vindt dat de meeste vakken, met inbegrip van de meeste cursussen die in de Tabel 4 en 5 worden genoemd, voldoende benadrukt worden gedurende de opleiding.

Op de vraag of er bepaalde vakken ontbreken in de opleiding, komen er twee onderwerpen duidelijk naar voren, namelijk boekhouding en management en omgaan met klanten. Dit is niet abnormaal aangezien verwacht wordt dat beide topics in de toekomst steeds belangrijker zullen worden in de moderne praktijkvoering (Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, 2004). Om hieraan tegemoet te komen zal er in het nieuwe studieprogramma in het laatste jaar een vak gegeven worden over praktijkmanagement.

Tenslotte werd gevraagd in welke richting de opleiding verder zou moeten evolueren. Hierbij kon een keuze worden gemaakt tussen (1) een verdere differentiatie met een hogere startcompetentie in één bepaalde diersoort, maar met een minder grote basis en algemene kennis over alle diersoorten, (2) het handhaven van hetzelfde niveau van differentiatie zoals het was tijdens de opleiding van

de voorbije 10 jaar, of (3) het terugschroeven van de differentiatie met een grotere algemene kennis over alle diersoorten heen, maar met een lagere startcompetentie per specifieke diersoort. De antwoorden worden weergegeven in Tabel 6.

De meeste respondenten verkiezen een niveau van differentiatie zoals dat aanwezig was gedurende hun opleiding. Een iets kleinere groep opteert voor een nog verdergaande differentiatie. Wanneer dit wordt opgesplitst per gevolgde optierichting dan blijkt duidelijk dat de respondenten die de richting kleine huisdieren hebben gevolgd in de meerderheid zijn voor een verdere differentiatie, terwijl dit in de andere optierichtingen zeker niet het geval is. Dit illustreert opnieuw het onderscheid tussen de studenten die het traject van de kleine huisdieren volgen en die naderhand ook in de overgrote meerderheid van de gevallen uitsluitend met de praktijk voor kleine huisdieren in contact komen (Tabel 3) en de anderen die in meerdere mate in een gevarieerde praktijk terecht komen en daarom ook voor een niet al te gedifferentieerde opleiding kiezen. Uiteindelijk is er slechts een kleine minderheid die terug wil naar een algemene opleiding. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de respondenten van de enquête afgestudeerd zijn met een curriculum waarbij de eerste vijf jaar van de opleiding hetzelfde is voor iedereen en waarbij in het laatste jaar één bepaalde optierichting moet gekozen worden. Ondertussen heeft er echter reeds een curriculumhervorming plaats gevonden waarbij de eerste 4,5 jaar gemeenschappelijk zijn en er vanaf het tweede semester van het vijfde jaar een op-

splitsing wordt gemaakt in grote huisdieren (herkauwers; paard; varken, pluimvee, konijn) en kleine huisdieren (de Kruif, 2002; Simoens *et al.*, 2004). In het laatste jaar moeten de studenten die voor het traject grote huisdieren gekozen hebben, verder kiezen uit de optierichtingen herkauwers; paard; varken, pluimvee, konijn of onderzoek. De studenten die het traject kleine huisdieren volgen, kunnen in het laatste jaar enkel kiezen tussen verder studeren in de kleine huisdieren of de optie onderzoek te kiezen. Ook in dit systeem verkrijgen alle afgestudeerde dierenartsen nog een omnivalent diploma. De nog verdergaande specialisatie waarbij de dierenartsen afstuderen met een beperktere bevoegdheid in functie van hun specialisatie zal waarschijnlijk nog enkele decennia op zich laten wachten omdat dit alleen haalbaar is als geheel Europa daartoe wil overgaan en dat is vandaag zeker nog niet aan de orde (de Kruif, 2004).

Op basis van de antwoorden weergegeven in Tabel 6 kan gesteld worden dat deze verdere differentiatie nog niet gedragen wordt door de meerderheid van de respondenten. Alleen binnen de groep van studenten die de optie kleine huisdieren kiest, is hiervoor wel een meerderheid te vinden. Ook met deze gegevens werd gedeeltelijk rekening gehouden in de momenteel aan de gang zijnde curriculumhervorming, doordat binnen het traject grote huisdieren in beperkte mate keuzevakken werden toegelaten met betrekking tot andere grote huisdieren dan deze van de gekozen optie, om aldus de studenten een iets bredere opleiding te geven.

Tenslotte dient gesteld te worden dat de discussie over de al dan niet verdere differentiatie van de opleiding er één is die reeds lang aan de gang is en waarvan mag verwacht worden dat ze ook nog lang zal verdergaan (de Kruif, 2002).

Het is de bedoeling om deze enquête in de toekomst te herhalen, enerzijds bij de thans ondervraagde cohorte dierenartsen om aldus informatie te krijgen over evoluties in de beroepsuitoefening naarmate dierenartsen langer zijn afgestudeerd, en anderzijds bij een nieuwe groep pasafgestudeerde dierenartsen om na te gaan hoe vernieuwing en verbetering van de opleiding worden geëvalueerd. Bij het opstellen van de laatste curriculumhervorming bleek deze enquête immers een waardevol instrument te zijn.

DANKWOORD

Dank aan alle dierenartsen die de enquête hebben ingevuld. Zonder hun massale medewerking zou dit onderzoek veel minder waardevol en bruikbaar geweest zijn. Ook dank aan Mevr. Katrien De Wilde voor de assistentie bij het versturen en verzamelen van de enquêtes.

REFERENTIES

- de Kruif, A. (2002). Differentiatie in de universitaire en specialisatie in de postuniversitaire diergeneeskundige opleiding. *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift* 71, 368-371.
- de Kruif, A. (2004). Een prognose van de behoefte aan dierenartsen in 2025 en de gevolgen daarvan voor de diergeneeskundige opleiding en de praktijk. *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift* 73, 212-216.
- Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, M.M. (2004). De toekomst van de diergeneeskunde in Nederland. *Tijdschrift voor Diergeneeskunde* 129, 51-53.
- Simoens, P., de Kruif, A., Swannet, W. (2004). The new veterinary curriculum at Ghent University. *Journal of Veterinary Medical Education* 31, 234-238.